

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของสภาพปัญหา

ในการค้าระหว่างประเทศ การขนส่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งทางทะเลเนื่องจากการขนส่งที่สามารถขนส่งได้คราวหนึ่งเป็นจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายในอัตราที่ต่ำกว่าการขนส่งทางอื่น แต่ในอดีตนั้นการขนส่งทางทะเลทำการขนส่งได้ในปริมาณที่น้อยเนื่องจากข้อจำกัดในการใช้เรือ เพราะเรือที่ใช้เป็นเรือกำปั่นที่ต้องใช้แรงลมในการเดินทาง จนกระทั่งในช่วงศตวรรษที่ 19 การค้าได้ขยายตัวมากขึ้นประกอบกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการเดินเรือที่ทำให้ผลผลิตภาพการขนส่งทางทะเลเพิ่มสูงขึ้นกล่าวคือมีการนำระบบพลังไอน้ำมาใช้กับเรือทำให้เรือมีความสามารถในการเดินทางได้ไกลมากขึ้น ในขณะเดียวกันมีการเปิดเส้นทางเดินเรือสายใหม่ไปสู่ประเทศตะวันออกไกลโดยผ่านคลองสุเอซ

หลังจากที่มีการเปลี่ยนจากการใช้เรือกำปั่นมาใช้เรือกลไฟแทนนั้น นับได้ว่าเป็นการปฏิรูปการขนส่งทางทะเลเป็นอันมาก เนื่องจากการขนส่งสินค้าสามารถทำได้ด้วยความรวดเร็วแน่นอนยิ่งขึ้น มีกำหนดเวลาออกเดินทางตายตัวแม้ว่าสินค้ายังไม่เต็มลำเรือ แต่อย่างไรก็ตามเป็นผลให้บริษัทสายการเดินเรือหลายบริษัทต้องประสบกับการขาดทุนถึงกับต้องหยุดกิจการ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ของการขาดทุนคือการแข่งขันกันลดอัตราค่าระวางทำให้รายได้ของบริษัทลดลงต่ำกว่ารายจ่าย และยิ่งกว่านั้นคือการใช้เรือต่ำกว่าสมรรถนะของเรือ เพราะเรือไม่อาจรอที่ท่าเรือเพื่อบรรทุกสินค้าให้เต็มลำได้อย่างแต่ก่อน ฉะนั้นจึงมีกลุ่มเจ้าของเรือกลุ่มหนึ่งคิดแก้ปัญหาด้วยการรวมกลุ่มกัน ในการรวมกลุ่มของบริษัทสายการเดินเรือนี้มีขึ้นเพื่อให้สายการเดินเรือในกลุ่มหันมาร่วมกันกำหนดอัตราค่าระวางให้เป็นอัตราเดียวกันแทนที่จะแข่งขันกันลดราคาอย่างแต่ก่อน นอกจากนี้เมื่อมีการรวมกลุ่มกันแล้ว สมาชิกภายในกลุ่มมีการช่วยกันกำจัดเรือคู่แข่งที่อยู่นอกกลุ่มซึ่งผลของการรวมตัวกันมีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราค่าระวางให้อยู่ในระดับเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นและเสริมสร้างอิทธิพลของชมรมสายการเดินเรือ

ในหลายประเทศได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของลักษณะเฉพาะของชมรมสายการเดินเรือจึงมีการกำหนดกฎหมายเป็นข้อยกเว้นในการต่อต้านการผูกขาดทางการค้าเพื่อสนับสนุนชมรม

สายการเดินเรืออันเป็นองค์กรที่ช่วยสร้างมูลค่าการค้าระหว่างประเทศให้แก่ประเทศของตน จึงอาจเรียกได้ว่าขมรมสายการเดินเรือเป็นองค์กรที่มีการรวมกลุ่มเพื่อกำหนดราคาเดียวกัน หรือฮั้ว¹ อย่างถูกกฎหมาย

เมื่อมีหลายประเทศเห็นพ้องต้องกันเช่นนี้ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา หรือ UNCTAD จึงเห็นควรออกเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของขมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974² (Convention on a code of Conduct of Liner Conferences) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นมาเพื่อที่ที่ต้องการจัดระบบของขมรมสายการเดินเรือให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจการพาณิชย์ของไทยและกองเรือไทย ผู้เขียนจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการนำระบบขมรมสายการเดินเรือมาใช้กับธุรกิจการขนส่งทางทะเลของไทย รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของการนำอนุสัญญามาใช้ว่ามีความเหมาะสมกับประเทศไทยหรือไม่

2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของขมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974 มาพัฒนาระบบพาณิชย์ของไทยและกองเรือไทย โดยศึกษาถึงระบบของขมรมสายการเดินเรือและหลักการข้อกำหนดของอนุสัญญาดังกล่าว และศึกษาโดยพิจารณาประกอบกับมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับขนของทางทะเล และมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าและการผูกขาดทางการค้า รวมถึงการพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำอนุสัญญาดังกล่าวมาปรับใช้ในประเทศไทย

¹ ตามพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง รวมหัวกัน ร่วมกัน กระทำกร สมยอมกันในการเสนอราคาเพื่อมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม (ภาษาปาก, มาจากภาษาจีน, คำกริยา)

² ต่อไปเรียกว่า “อนุสัญญา”

3. วิธีศึกษา

ศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารจากหนังสือคำอธิบายของนักกฎหมายต่างๆ บทความทั้งในวารสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เอกสารการประชุมที่เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของชมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974 (Convention on Conduct of Liner Conferences) รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นในอินเทอร์เน็ต

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. เพื่อเข้าใจระบบพื้นฐานของระบบชมรมสายการเดินเรือ และหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของชมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974
2. เพื่อประโยชน์สำหรับการใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นของการพัฒนากิจการพาณิชย์และกองเรือไทย
3. เพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียของหลักเกณฑ์ของระบบชมรมสายการเดินเรือและอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของชมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974
4. เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้และแนวทางในการนำอนุสัญญาว่าด้วยประมวลความประพฤติของชมรมสายการเดินเรือ ค.ศ. 1974 มาใช้ในประเทศไทย